

1V Opiniepanel Rapport

19 april 2019
Auteur: Lisette van Vliet

Onderzoek: zorgen voor elkaar

Samenvatting

Bereidheid tot mantelzorg flink gestegen

Steeds meer mensen zijn bereid om mantelzorg te verlenen, dus structureel hulp aan een naaste te geven. Dit blijkt uit onderzoek van EenVandaag samen met MantelzorgNL. In 2013 was 50 procent bereid tot mantelzorg; dat is nu gestegen naar 72 procent. Wel noemen deelnemers vooral lichte huishoudelijke taken, zoals boodschappen doen en de administratie. Voor echte zorgtaken blijkt een stuk minder animo te bestaan.

Ouders en kinderen praten nauwelijks over mantelzorg

Hoewel steeds meer mensen bereid zijn tot mantelzorg heerst er een taboe tussen ouders en kinderen om hierover te praten op het moment dat de ouders nog in goeden doen zijn. Driekwart van de volwassen kinderen (78%) heeft niet met hun ouders besproken hoe ze (mantel)zorg gaan regelen als ze hulpbehoevend worden. Vaak hebben ze er nog nooit over nagedacht, vinden ze het lastig om erover te beginnen of zien ze de noodzaak niet om dit vooraf te bespreken. "*Alzheimer zal heel andere zorg vragen dan een kort ziekbed en een fataal hartinfarct. Dus het heeft geen zin om het nu al te bespreken*", zegt een deelnemer.

Campagne om taboe te doorbreken

Acht op de tien ouders (80%) met volwassen kinderen geven ook aan dat ze helemaal geen behoefte hebben om hier met hun kinderen over te praten. ⁸*Komt tijd, komt raad*⁹, zeggen er veel. Daarnaast willen ze hun kinderen ook zo min mogelijk belasten.

MantelzorgNL start vandaag een campagne om het taboe op het voeren van een gesprek over mantelzorg te doorbreken.

Samenvatting

Drie op de tien mantelzorgers zijn (te) zwaar belast

Veel mantelzorgers die structureel hulp geven aan een naaste zeggen zwaar (25%) of te zwaar (5%) belast te zijn. Dit blijkt uit onderzoek van EenVandaag en MantelzorgNL onder 4600 mantelzorgers. Vier op de tien (39%) mantelzorgers geven aan dat ze taken zouden afstoten als er nog iemand zou zijn die mantelzorg kan verlenen. De helft (53%) wil wel op de huidige voet doorgaan en 5% zou het liefst helemaal stoppen.

Een mantelzorger zegt: "Je moet altijd rekening houden met de zorgtaak die je hebt. Je kan bijvoorbeeld nooit zelf met vakantie of helemaal je eigen gang gaan. Je bent volledig 'tot elkaar veroordeeld'."

Opeens ben je mantelzorger, je kan er niet onderuit

Acht op de tien (79%) mantelzorgers hadden nog nooit gesproken over het geven van structurele hulp, toen ze ermee begonnen. Voor 43% voelde het ook als iets waar ze op dat moment eigenlijk niet onderuit konden. "Het is heel langzaam zo gelopen, eerst kleine klusjes, toen een keertje naar het ziekenhuis rijden en dat is steeds intensiever geworden. Je rolt erin, voor je het weet ben je mantelzorger,⁹ geeft een deelnemer aan. De helft (51%) zegt dat ze wel bewust voor mantelzorg hebben gekozen op het moment dat het aan de orde was, vaak door het zelf aan te bieden.

Mantelzorg maakt band beter

84% van de mantelzorgers geeft aan dat ze zich gewaardeerd voelen door de persoon aan wie ze mantelzorg geven, vaak een ouder of de eigen partner. Bij een derde (33%) is de band in positieve zin veranderd, bij 8% in negatieve zin.

Zorgen voor elkaar

Bereid tot mantelzorg

In onze samenleving is er een verschuiving van zorg door professionals naar informele zorg, zoals mantelzorg. Mantelzorg is hulp geven aan iemand in je naaste omgeving op vaste basis, dus een vast aantal uur per week of maand. Het is langdurige zorg waar je niet voor betaald wordt. Het kan gaan om hulp met de financiële administratie, vervoer of het huishouden, tot meer zorgtaken zoals hulp bij het opstaan of toiletbezoek.

We vragen je nu of je jezelf in de toekomst ziet mantelzorgen voor een naaste, zoals een familielid of een vriend(in). We snappen dat het lastig in te schatten is omdat de omstandigheden niet helemaal duidelijk zijn, dus beschouw deze eerste vraag vooral als een principevraag.

In hoeverre ben jij bereid om te gaan te mantelzorgen voor een naaste, denk aan een familielid of goede vriend(in)?

Het gaat hier om taken die op vaste basis en gedurende langere tijd uitgevoerd worden. Het kan gaan om de administratie, het huishouden of de boodschappen doen tot en met lichamelijke zorg.

Zeker wel:	30%
Waarschijnlijk wel:	42%
Waarschijnlijk niet:	14%
Zeker niet:	6%
Weet niet / geen mening:	8%

Los van het soort hulp dat je moet geven:

Wat is voor jou het meest belangrijk in de afweging of je wel of niet wilt mantelzorgen voor een naaste?

Top-5:

1. Band met de mantelzorgontvanger (67%)
2. Of ik het kan combineren met werk (39%)
3. Of het in de buurt is (37%)

Zorgen voor elkaar

Wel hulp, geen zorg

Wat voor soort mantelzorg zou je overwegen te geven aan een naaste, zoals een direct familielid of een vriend(in) op het moment dat het nodig is?

Het gaat hier om taken die op vaste basis en gedurende langere tijd uitgevoerd worden.

Top-5:

1. Boodschappen doen (74%)
2. Een luisterend oor bieden (68%)
3. Vervoer: halen en brengen (60%)

Onderaan staan hulp geven bij opstaan en aankleden, helpen met douchen en helpen bij toiletbezoek.

'Ik zou het graag doen maar er moet wel evenwicht kunnen zijn in tijd voor zorg, tijd voor ander vrijwilligerswerk en tijd voor eigen dingen. Bovendien moet het niet zo dwingend zijn dat er geen ontkomen aan is.'

'Dat ik totaal niet in de buurt woon en dit best onhandig is als ik iets zou willen/ moeten doen.'

'Je ouders hebben een groot deel van je leven voor je gezorgd. Stel dat mijn ouders hulp nodig hebben die ik kan geven, is het de verantwoordelijkheid van jou als kind om bij je ouders te gaan wonen/ze in huis te nemen om voor ze te zorgen.'

Mantelzorg in de toekomst

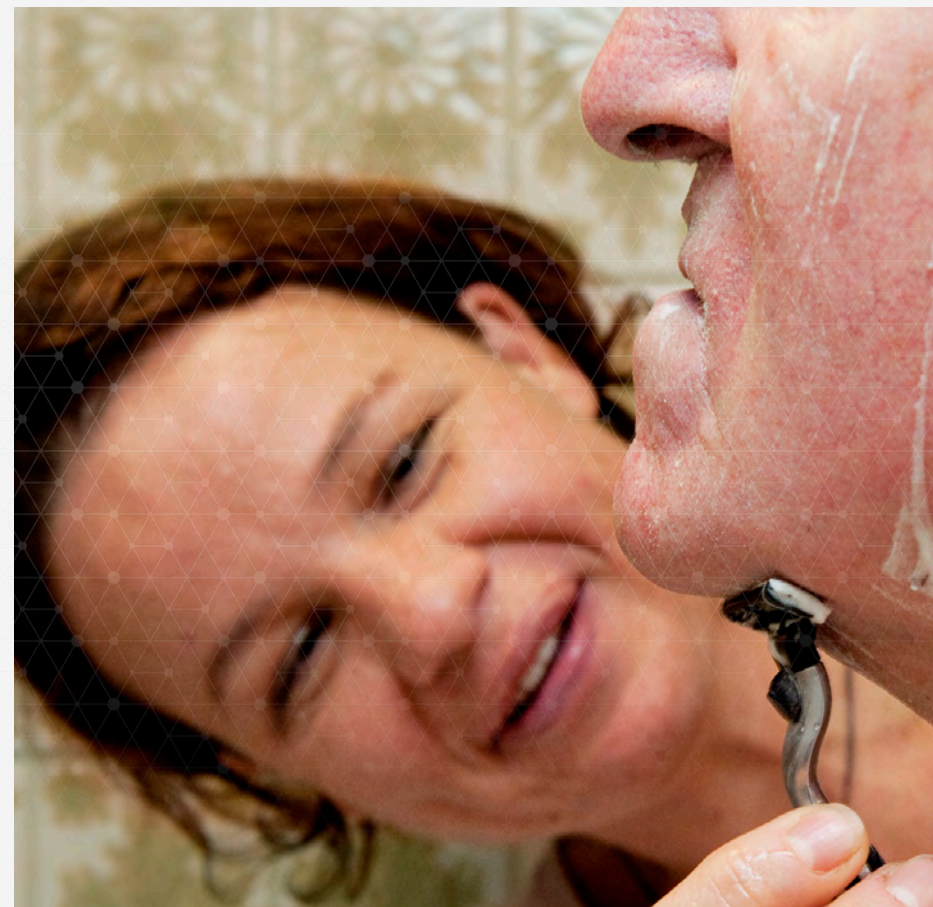
Netwerk niet altijd groot genoeg

Maak jij je zorgen of er in de toekomst iemand voor je gaat mantelzorgen als je ouder / hulpbehoevend(er) wordt?

Ja, ik maak me zorgen:	24%
Nee, ik denk dat er wel iemand voor me wil zorgen:	15%
Nee, dat zie ik dan wel:	44%
Nee, ik wil geen mantelzorg van een naaste:	11%
Weet niet / geen mening:	6%

Denk jij dat je sociale- of familienetwerk groot genoeg is om voldoende mantelzorg te ontvangen op het moment dat je hulpbehoevend(er) wordt?

Ja, dat denk ik wel:	31%
Nee, dat denk ik niet:	51%
Weet niet / geen mening:	18%

Mantelzorgers

Helpt heeft hulp aangeboden

Aan wie geef jij mantelzorg?

53% aan vader/moeder, 19% aan partner, 11% aan zoon/dochter.

Wat voor soort mantelzorg geef jij?

Het gaat hier dus om hulp bieden op vaste basis en gedurende langere tijd.

Top-4:

1. Luisterend oor
2. Boodschappen doen
3. Vervoer: halen en brengen
4. Financiële administratie

Had je vooraf, toen mantelzorg nog niet aan de orde was, al eens gesproken over het geven van mantelzorg met degene aan wie je nu mantelzorg geeft?

We hebben dit vooraf wel eens besproken:	12%
We hebben dit vooraf heel goed besproken:	3%
We hadden dit vooraf niet besproken:	79%
Weet niet / niet van toepassing:	6%

Om te gaan mantelzorgen voelde voor mij...

..vooral als iets wat ik zelf wilde doen / iets wat ik zelf aangeboden heb: 51%

..vooral als iets waar ik niet onderuit kon / moest aanbieden (bv. omdat er niemand anders was): 43%

Weet niet / geen mening: 6%

Ervaringen van mantelzorgers

'Het is iets speciaals'

Positief aan geven mantelzorg:

"Dat je een ernstig ziek familielid kunt helpen om haar aandoening enigszins draaglijk te maken door allerlei problemen te helpen oplossen"

"Het positieve aan mantelzorg geven is dat je het idee hebt dat de persoon aan wie je mantelzorg geeft (meestal een ouder) in soort van goede handen is, je blijft in contact met die persoon en je leert elkaar natuurlijk nog beter kennen."

"Het is heerlijk om te mogen zorgen, betrokken te zijn. Iets waar ik blij van wordt."

"Dit is iets speciaals, het versterkt de band tussen mijn opa en mij."

Moelijk aan geven mantelzorg:

"Er zijn weken dat mantelzorg in combinatie met mijn werk erg veel wordt maar er toch zorg en/of aandacht moet worden gegeven. Het zou heel fijn zijn als anderen dan een keer langs zouden gaan."

"Ben zelf ook al op leeftijd en het is me soms allemaal teveel .....ik zou gedeelte overdragen en vooral leuke dingen doen met mijn ouders."

"Al 18 jaar geen weekenden, geen onbezorgde vakanties (omdat moeders die paar weken constant huilend aan de telefoon hangt). Altijd rekening houden met. Constant je agenda weer overhoop halen. Nooit kunnen doen wat je die dag had gepland. Kortom, nooit vrij om te gaan en staan waar je wilt."

Mantelzorgers

Drie op de tien (te) zwaar belast

De volgende vragen zijn alleen gesteld aan mensen die nu mantelzorg geven, N = 4.613

'Het mantelzorgen voelt voor mij teveel als een verplichting'

Eens:	24%
Oneens:	65%
Weet niet / geen mening:	11%

In hoeverre voel jij je momenteel belast door de mantelzorgtaken?

Overbelast:	5%
Zwaar belast:	25%
Niet zo zwaar belast:	47%
Helemaal niet zwaar belast:	20%
Weet niet / geen mening:	3%

Als er een persoon in mijn omgeving is die dezelfde mantelzorg zou kunnen geven als ik, dan zou ik:

Indien van toepassing, kan je maximaal twee antwoorden aankruisen.

Op de huidige voet doorgaan met mantelzorgen:	53%
Minder uur gaan mantelzorgen / een paar (zware) taken overdragen:	39%
Helemaal stoppen als mantelzorger:	5%
Weet niet / geen mening:	3%

Mantelzorgers

Band is beter geworden

Met hoeveel personen in je omgeving geef jij de mantelzorg?

Ik doe het alleen:	45%
Met twee:	28%
Met drie:	18%
Met vier:	4%
Met vijf:	1%
Meer dan vijf:	1%
Weet niet / geen mening:	3%

Zou je de mantelzorg die je nu geeft met meer personen willen geven, als dat mogelijk zou zijn?

Ja:	32%
Nee:	42%
Weet ik niet:	26%

Is de band die je hebt met de mantelzorgontvanger wel of niet veranderd sinds je mantelzorg geeft?

Ja, in positieve zin:	33%
Is ongeveer hetzelfde gebleven:	40%
Ja, in negatieve zin:	8%
Nee:	14%
Weet niet / geen mening:	5%

Ontvangers mantelzorg

1 op 7 wil meer mantelzorg

De volgende vragen zijn beantwoord door 1.086 mensen die nu mantelzorg ontvangen.

Wat voor soort mantelzorg krijg je?

Het gaat hier dus om hulp op vaste basis en gedurende langere tijd.

Top-5:

1. Boodschappen worden gedaan
2. Een luisterend oor
3. Vervoer: halen en brengen
4. Huis schoonmaken
5. De was doen

Van hoeveel personen in je omgeving ontvang jij de mantelzorg?

Van één iemand:	48%
Van twee:	30%
Van drie:	15%
Van vier:	3%
Van vijf:	1%
Meer dan vijf:	1%
Weet niet / geen mening:	2%

Heb je behoefte aan meer mantelzorg, of heb je voldoende aan de mantelzorg die je nu ontvangt?

De mantelzorg die ik nu ontvang is voldoende:	73%
Ik heb eigenlijk meer mantelzorg nodig:	16%
Weet niet / geen mening:	11%

Ontvangers mantelzorg

Meerderheid voelt zich schuldig

In hoeverre voel jij je schuldig dat je naaste(n) tijd vrijmaken om je mantelzorg te verlenen?

Heel schuldig:	23%
Redelijk schuldig:	33%
Niet zo schuldig:	19%
Helemaal niet schuldig:	17%
Weet niet / geen mening:	8%

Is de band die je hebt met de mantelzorger wel of niet veranderd sinds je mantelzorg ontvangt?

Ja, in positieve zin:	24%
Is ongeveer hetzelfde gebleven:	29%
Ja, in negatieve zin:	10%
Nee:	29%
Weet niet / geen mening:	8%

Heb je er moeite mee (of zou je er moeite mee hebben) dat je mantelzorger je helpt met intieme zorgtaken, zoals douchen of toiletbezoek?

Mocht dit al gebeuren, vul dan in hoe je het ervaart.

Daar zou ik wel moeite mee hebben:	43%
Daar zou ik geen moeite mee hebben:	45%
Weet niet / geen mening:	12%

Mantelzorg in de toekomst

Ouders: niet met kinderen over zorg gehad

De volgende vragen zijn gesteld aan ouders van volwassen kinderen.

Heb jij wel eens met je kind(eren) besproken wat jij als ouder van ze verwacht als jij later ouder / hulpbehoevend(er) worden?

Ja, dat hebben we goed besproken: 9%
Ja, dat hebben we een beetje besproken: 23%
Nee, dat hebben we niet besproken: 68%
Weet niet / geen mening: 0%

Heb jij er wel of geen behoefte aan om met je kind(eren) te bespreken hoe jij je leven voor je ziet als je ouder / hulpbehoevend(er) wordt?

Als je het al wel besproken hebt, vul dan hieronder in of je wel of geen behoefte hebt aan een nieuw gesprek.

Heel veel behoefte: 2%
Redelijk veel behoefte: 13%
Niet zoveel behoefte: 59%
Helemaal geen behoefte: 21%
Weet niet / geen mening: 5%

Waar heb jij eventueel met je kind(eren) over gesproken, en hoe ging dat? Licht het hieronder toe.

'Ja, dat ze geen lichamelijke verzorging van hun kind willen. Ze vinden dat een kind gezellig op de koffie moet komen. Als je moet gaan verzorgen word je eerder een huishoudster!'

'Zoals zij geen zin hebben dit direct te bespreken, heb ik ook geen zin om hier een halszaak van te maken..'

Mantelzorg in de toekomst

Ouders: testament meest besproken

Heb jij wel eens met je kind(eren) gesproken over de volgende zaken:

	Ja	Nee	Weet niet / geen mening
Hoe jij (mantel)zorg wil regelen als je ouder / hulpbehoevend(er) wordt	19%	76%	5%
Hoe jij wil wonen als je ouder / hulpbehoevend(er) wordt	36%	59%	5%
Of jij een wilsverklaring hebt (wensen rondom behandelingen / levenseinde)	36%	61%	3%
Of jij een testament hebt	54%	44%	2%
Of / hoe jij je eigen begrafenis / crematie hebt geregeld	50%	48%	2%

Mantelzorg in de toekomst

Kinderen: geen behoefte aan

Heb jij wel eens met je ouder(s) besproken wat ze van jou als kind verwachten als ze ouder / hulpbehoevend(er) worden?

Ja, dat hebben we goed besproken: 6%
 Ja, dat hebben we een beetje besproken: 23%
 Nee, dat hebben we niet besproken: 69%
 Weet niet / geen mening: 2%

Heb jij er wel of geen behoefte aan om met je ouder(s) te bespreken wat ze van jou als kind verwachten als ze ouder / hulpbehoevend worden?

Als je het al wel besproken hebt, vul dan hieronder in of je wel of geen behoefte hebt aan een extra gesprek.

Heel veel behoefte: 3%
 Redelijk veel behoefte: 26%
 Niet zoveel behoefte: 49%
 Helemaal geen behoefte: 16%
 Weet niet / geen mening: 6%

Waarom wel of niet? En wat is eventueel het belangrijkste onderwerp wat je zou willen bespreken? Licht hier je antwoord toe.

'Ik wil het wel met hun bespreken maar doe het niet. Ik wil hun er niet mee belasten en de verantwoordelijkheid bij hun neer leggen. We hebben een testament en die is besproken.'

'Alles is tot in de puntjes geregeld, twee kinderen kennen zelfs onze pincode, zodat zij boodschappen voor ons kunnen doen met gebruik van onze pinpas.'

Mantelzorg in de toekomst

Kinderen: 1 op 7 bespreekt zorg

Heb jij wel eens met je ouder(s) gesproken over de volgende zaken:

	Ja	Nee	Weet niet / geen mening
Hoe ze (mantel)zorg willen regelen als ze ouder / hulpbehoevend(er) worden	17%	78%	5%
Hoe ze willen wonen als ze ouder / hulpbehoevend(er) worden	37%	59%	4%
Of ze een wilsverklaring hebben (wensen rondom behandelingen / levenseinde)	28%	66%	6%
Of ze een testament hebben	50%	45%	5%
Of / hoe ze hun eigen begrafenis / crematie hebben geregeld	45%	50%	5%

Participatiemaatschappij

Participatie weinig gemerkt

Participatiesamenleving?

Ruim vijf jaar geleden introduceerde Willem-Alexander in de troonrede voor het eerst het woord 'participatiesamenleving'. Kort gezegd moedigde hij aan dat mensen meer betrokken worden bij de samenleving en zich inzetten voor hun naasten, burens en de buurt. Dat kan zijn door actief te worden als vrijwilliger, je te verenigen in burgerinitiatieven tot langdurig en structureel te zorgen voor een naaste. Het gaat dus ook om een verschuiving van zorg door professionals naar informele zorg, zoals mantelzorg en vrijwilligerswerk.

Heb jij het gevoel dat we leven in een participatiesamenleving, waarin meer mensen participeren en voor elkaar zorgen?

Ja, heel erg:	2%
Ja, redelijk:	20%
Nee, niet zo:	46%
Nee, helemaal niet:	27%
Weet niet / geen mening:	5%

In hoeverre draag jij zelf bij aan de participatiesamenleving?

Heel veel:	7%
Redelijk veel:	41%
Niet zo veel:	30%
Helemaal niet veel:	16%
Weet niet / geen mening:	6%

Participatiemaatschappij

'Iedereen is met zichzelf bezig'

'(Bijna)iedereen is met zichzelf bezig of met z'n telefoontje.'

'Binnen familie zorgen we voor elkaar, maar met burens etc weinig tot niet. En overal hoor je dat er een tekort is aan vrijwilligers.'

'Aan de ene kant komt men gelukkig meer voor elkaar op. Maar aan de andere kant zijn het vooral de organisaties op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs, vakbonden en dergelijke die het zelf verzeiken. Sociale organisaties zijn helemaal niet zelf kritisch en verknallen het zo voor iedereen.'

'Dankzij de participatiesamenleving is het ieder voor zich, we worden steeds asocialer, de lontjes

'Aan de ene kant wel. Als het nodig is helpen wij elkaar. Toch worden wij ook veel individualistischer.'

EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

Aan het onderzoek, gehouden van 10 tot en met 16 april 2019, deden 24.730 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee. Het onderzoek is na weging representatief voor zes variabelen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Rozemarijn Lubbe: lissette.van.vliet@eenvandaag.nl

Over het EenVandaag Opiniepanel

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit ruim 55.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek. De uitslag van de peilingen onder het EenVandaag Opiniepanel zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een peiling mee te doen. Op de meeste onderzoeken respondeert 60 tot 70 procent van de panelleden.

De resultaten van het EenVandaag Opiniepanel worden gepresenteerd door Gijs Rademaker en Joyce Boverhuis in EenVandaag (ma-za 18:15 uur, NPO1)

